

*В. В. Костенко,
аспірант кафедри банківської справи,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ*

РЕТРОСПЕКТИВА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

*V. Kostenko,
PhD student, Department of Banking
SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv*

RETROSPECTIVE OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF BANKING SUPERVISION IN UKRAINE

У сучасних умовах вітчизняна банківська система є однією з найдинамічніших сфер діяльності, а забезпечення стабільної банківської системи здійснюється шляхом банківського регулювання та нагляду за комерційними банками. Проте залишається багато невирішених питань щодо реорганізації системи регулювання та банківського нагляду в Україні. У статті автором проаналізовано становлення та розвиток банківського нагляду в Україні, розглянуто етапи формування банківського нагляду. Визначено сучасну структуру банківського нагляду України та шляхи удосконалення існуючих організаційних засад банківського нагляду.

In modern terms the domestic banking system is one of the fastest growing areas and ensure a stable banking system is done by the banking regulation and supervision of commercial banks. However, there are still many unresolved issues regarding the reorganization of the system of regulation and supervision in Ukraine. In this paper, the author analyzes the formation and development of supervision in Ukraine, considered stages of the supervisors. Definitely modern structure of banking supervision Ukraine and ways of improving existing organizational principles of banking supervision.

Ключові слова: банківський нагляд, банківська діяльність, Національний банк України, система банківського нагляду, структура банківського нагляду, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

Key words: banking supervision, banking, National Bank of Ukraine, system of banking supervision, structure of banking supervision, the Fund Deposit Guarantee.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах здійснення ефективного банківського нагляду набуває значної актуальності, оскільки з урахуванням останніх тенденцій на вітчизняному ринку все частіше банківські установи потрапляють до складних кризових ситуацій. В глобальному масштабі це може призвести до загальної кризи банківської ліквідності, що, в свою чергу, не може бути допущено з боку регулюючих органів нашої держави. Однак дослідження сучасної практики регулювання неможливо без аналізу основних еволюційних етапів його розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Праці вітчизняних та зарубіжних науковців в основному спрямовані на висвітлення теоретичних або практичних аспектів регулювання та нагляду та досить мало уваги приділяється дослідженню закономірностей їх розвитку. Окремі історичні аспекти висвітлені в працях В.І. Грушко, О.С. Любуна, К.Є. Раєвського, І.О. Люто-

го, О.П. Орлюка, В.І. Міщенко. Але, як правило, становлення системи регулювання та нагляду розглядається в міжнародному контексті. Тому, на нашу думку, дуже важливим є проведення періодизації вітчизняної практики становлення банківського нагляду.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної статті є висвітлення основних етапів формування та розвитку банківського нагляду, сучасний стан та перспективи подальшого вдосконалення організаційної структури банківського нагляду в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На даний час нестабільність економічної та політичної ситуації гостро ставить питання стосовно забезпечення стабільного розвитку банківської системи, надійність якої визначається послідовністю і доцільністю проведення ефективного банківського нагляду. На

нашу думку, становлення банківського нагляду в Україні на сьогодні пройшло п'ять етапів.

Перший етап — формування передумов створення системи банківського нагляду (1991—1994 рр.). З початку 1991 року банківська система бурхливо розвивалася на базі залучення приватного капіталу й утворення галузевих, міністерських банків. Передумовами становлення і розвитку банківської системи були: коло-сальний розмір інфляції, низький рівень банківського менеджменту, практично безконтрольні процеси утворення та діяльності банків, що, у свою чергу, призвело до необгрунтованого і некваліфікованого видавання кредитів, проведення ризикованих операцій, використання банківської системи для відпливу капіталу за кордон. Тому 1992 р. у Національному банку України організовано Головне управління з контролю за банківською діяльністю та розпочато роботу над створенням нормативної бази для нагляду за комерційними банками. На початку 1994 року почали діяти відділи банківського нагляду в регіональних (обласних) управліннях Національного банку України, що дало можливість наблизити службу нагляду до його об'єктів — банківських установ [1, с. 45].

Одним з основних завдань для Національного банку України було формування дієвої служби банківського нагляду. 12 липня 1994 року наказом Голови Національного банку України № 110 було затверджено Положення про службу банківського нагляду Національного банку України, де функції, права, обов'язки та завдання були доповнені з урахуванням набуття певного досвіду роботи, аналізу стану справ у банківській системі та вимог часу щодо забезпечення її стабільності [2].

Таким чином, протягом першого етапу становлення системи банківського нагляду впроваджені зміни, свідчили про усвідомлення ролі та значення необхідності банківського нагляду в Україні, були направлені на захист інтересів вкладників, кредиторів, та на подальше забезпечення їх довіри до банківської системи в цілому.

Другий етап становлення системи банківського нагляду (1995—1999 рр.). 1995 року в НБУ створено Департамент банківського нагляду, що складався з управління методології і координації банківського нагляду, аналізу діяльності банків та контролю економічних нормативів, реєстрації та ліцензування банків [3, с. 23]. Розпочалась розбудова інфраструктури банківського нагляду, яка мала забезпечити напрацювання методології, нормативних актів, підготовку кадрів та збір інформації, достатні для того, щоб забезпечити ефективну і своєчасну систему нагляду. На початок періоду в банківській системі України спостерігалися стабілізуючі процеси, які були зумовлені переходом від гіперінфляції та стабілізації курсу валюти (впровадження в обіг гривні в 1996 р.)

Комісію з питань нагляду та регулювання діяльності банків було створено в НБУ 1996 року і затверджено відповідне Положення, яким визначено її завдання, права та регламент роботи. Також Національний банк розпочав реформування бухгалтерського обліку в банківській системі України, унаслідок чого з 1 січня 1998 року банки почали подавати звіти згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і звітності [4]. Це дозволяло вітчизняним банкам, зацікавленим у співпраці із закордонними партнерами, мати зрозумілі стандарти обліку і, відповідно, довіру, розуміння партнерів.

Для вироблення методичних інструментів здійснення банківського нагляду 1997 року було створено Консультативну раду з питань нагляду і регулювання діяль-

Рис. 1. Структура системи банківського нагляду станом на 1997 рік

Джерело: [10, с. 22].

ності банків на чолі з керівником служби банківського нагляду Національного банку України. В складі — директори департаментів, представники окремих обласних управлінь Національного банку України та постійні радники з агенції міжнародного розвитку (США). На своїх засіданнях Консультативна рада розглядала поточну діяльність комерційних банків, визначала пріоритетні напрями розвитку служби банківського нагляду, обговорювала питання про створення єдиної інформаційної системи управління банківським надглядом, технічного забезпечення служби банківського нагляду, порядку формування і використання банками резерву для відшкодування можливих втрат за позиками тощо.

Наприкінці 1997 року було визначено оптимальну на той час структуру системи банківського нагляду (рис. 1).

Українською важливою для аналізу діяльності банків стала Інструкція про регулювання та аналіз діяльності комерційних банків, затверджена Постановою Правління НБУ № 141 від 07.07.1998 р., якою було передбачено:

- раннє реагування та упереджувальні заходи;
- застосування штрафних санкцій за порушення обов'язкових нормативів та заходів впливу — за порушення оціночних показників;

— порядок проведення економічного аналіз діяльності банків (у тому числі аналіз капіталу банку, якості активів, надходжень, ліквідності, менеджменту).

Також у 1998 році в Україні створюється Фонд гарантування вкладів фізичних осіб — вкладників комерційних банків України [7]. 20 травня 1999 року Верховна Рада України ухвалила Закон "Про Національний банк України", в якому виділено окремий розділ "Банківське регулювання і банківський надгляд", що становило новий етап у вдосконаленні банківського нагляду в Україні. У статті 55 Закону "Про Національний банк України" чітко визначено мету та сферу діяльності банківського нагляду: головна мета банківського регулювання і нагляду — безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів [8]. Законом визначено, що Національний банк здійснює функції банківського регулювання і нагляду на індивідуальній та консолідованій основі за діяльністю банків та банківських груп у межах та порядку, передбачених законодавством України. Також 1999 року було створено Департамент пруденційного нагляду, відбулися структурні зміни в підрозділах банківського нагляду.

На нашу думку, ухвалення останніх законодавчих актів, які стосувалися заходів впливу, виїзних інспекцій та комплексних перевірок, були досить вчасними, оскільки в даний період відбувалися масові порушення банками вимог вітчизняного законодавства, що потребувало негайного реагування з боку наглядових органів.

Третім етапом стало вдосконалення системи банківського нагляду (2000—2008 рр.) Наприкінці 2000 року Верховна Рада України ухвалила нову редакцію Закону

"Про банки і банківську діяльність", який сприяв подальшому розвитку нормативної бази, що регулює діяльність банківської системи країни і зокрема банківського нагляду. Розпочата реструктуризація банківського нагляду в Україні у 2000 році стала наступним кроком до утвердження банківського нагляду як самостійної структури, що володіє достатніми ресурсами для здійснення своїх функцій. У результаті реструктуризації безвиїзний і виїзний нагляд значно наблизилися один до одного, удосконалено принципи збору та оцінки фінансових звітів і статистичної інформації, посилено спроможність органів нагляду оцінювати наглядову інформацію за допомогою виїзних перевірок та зовнішніх аудиторів. Створено Генеральний департамент банківського нагляду, до якого входили Департамент реєстрації та ліцензування банків, Департамент інспектування та моніторингу банків, Департамент реорганізації та ліквідації банків [1, с. 45].

Дуже відповідальним для банківської системи України був 2001 рік з погляду нормативного забезпечення її діяльності відповідно до вимог нового Закону "Про банки і банківську діяльність". Серед основних нормативних документів, прийнятих Національним банком України, були:

- Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні;

- Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень;

- Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій;

- Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок;

- Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства тощо.

У 2002 році Постановою Правління Національного банку України затверджено "Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS". Рейтингова система CAMELS передбачала ретельний аналіз стану банку. Нагляд за діяльністю банків, що ґрунтується на оцінках ризиків діяльності банків за рейтинговою системою CAMELS, полягає у визначенні загального стану банку на підставі єдиних критеріїв, які охоплюють діяльність банку за всіма напрямками [11, с. 132].

Для організації ефективної роботи банківського нагляду рішенням Правління Національного банку України всі банки за розміром загальних активів було поділено на чотири групи:

- найбільші банки;
- великі банки;
- середні банки;
- малі банки.

При цьому нагляд за діяльністю банків першої та другої груп (найбільші і великі банки) покладено безпосередньо на Департамент банківського регулювання та нагляду Національного банку України, а третьої і четвертої груп (середні та малі банки) — безпосередньо (оперативно) на територіальні управління Національного банку України і опосередковано (методологія, координація, загальний аналіз і застосування превентивних заходів впливу) — на Департамент банківського регулювання та нагляду.

Рішення, що їх приймає Національний банк України за результатами банківського нагляду, затверджуються відповідними постановами Правління Національного банку. Частину таких повноважень Правління Національного банку делегувало Комісії Національного банку з питань нагляду і регулювання діяльності банків. Для прийняття рішень щодо діяльності середніх і малих банків відповідні комісії створено при територіальних управліннях (ТУ) Національного банку. До їх складу

включено керівників відповідних структурних підрозділів.

З метою подальшого вдосконалення методологічної бази банківського нагляду та досягнення повної відповідності Базельським принципам ефективного банківського нагляду Національний банк України розробив інформаційно-аналітичну систему раннього реагування на проблемні ситуації в банку, підготував нові нормативні акти та вніс зміни до чинних із питань здійснення нагляду на консолідованій основі, удосконалення розрахунку регулятивного капіталу, порядку формування резервів на відшкодування можливих втрат за активними операціями, управління ризиками тощо.

У 2004 році Постановою Правління Національного банку України схвалено:

- Методичні вказівки з інспектування банків "Система оцінки ризиків". Ці Методичні вказівки визначили методи, які Національний банк України використовує для оцінки ризиків у банках;

- Методичні рекомендації щодо організації та функціонування системи ризик-менеджменту в банках України. Мета цих рекомендацій — визначення НБУ того, яким чином банки України мають підійти до організації та функціонування системи управління ризиками (ризик-менеджменту) для забезпечення їх комплексності та надійності.

У 2005 році було реорганізовано структуру банківського нагляду, до складу якої увійшли: Департамент банківського регулювання і нагляду, Департамент методології банківського регулювання і нагляду, Департамент реєстрації та ліцензування, Департамент запобігання використанню банківської системи для легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму [4, с. 23].

У 2006 році створено Дирекцію з банківського регулювання та нагляду, до якої увійшли: Департамент банківського регулювання та нагляду, Департамент методології банківського регулювання та нагляду, Департамент реєстрації та ліцензування банків, Департамент припинення діяльності банків, Департамент з питань запобігання використанню банківської системи для легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму.

У 2008 році реформовано структуру банківського нагляду Національного банку України. Зокрема Департамент банківського регулювання та нагляду поділено на два департаменти: Департамент інспектування банків та Департамент безвиїзного банківського нагляду; регіональні відділи банківського нагляду перепідпорядковано від територіальних управлінь до Дирекції з банківського регулювання та нагляду центрального апарату Національного банку України [1, с. 45]. Структура банківського нагляду була представлена так: до складу Дирекції з банківського регулювання та нагляду входять департаменти інспектування банків, безвиїзного банківського нагляду, нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду, реорганізації та припинення діяльності банків, а також управління юридичного забезпечення банківського нагляду та відділ контролю якості нагляду. Це дало змогу сконцентрувати в одній Дирекції всі необхідні департаменти з метою централізації функцій регулювання та нагляду, а також уникнення дублювання повноважень. Також у ці роки переоцінюють підходи до банківського нагляду та вперше замислюються над створенням єдиного мегарегулятора.

Четвертий етап — особливості здійснення банківського нагляду за кризових умов (2009—2010 рр.). 2010 р. — сформовано нову структуру Служби банківського нагляду в системі Національного банку України. Створено Департамент кризового менеджменту та контролю операцій на відкритому ринку, а також визначено

пруденційні інструменти банківського регулювання та нагляду в період фінансової кризи. Дії та завдання яко-го були направлені на вирішення основних питань нагляду за банківською діяльністю. В цей період були виявлені сфери підвищених ризиків, пов'язані із недостатньою капіталізацією, нестійкою ресурсною базою, неякісним кредитним портфелем банків, частина яких повністю втратила платоспроможність. Уроки кризи продемонстрували необхідність подальшої трансформації підходів банківського нагляду.

П'ятий етап — функціонування системи банківського нагляду в посткризовий період (2011 р. і до нині). Згідно Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" від 23.02.2012р. № 4452-VI, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб починаючи з 22.09.2012 р. здійснює не лише регулятивну, але й наглядову діяльність за комерційними банками разом із Національним банком України. Зокрема Фонд здійснює виведення неплатоспроможних банків із ринку і ліквідацію банків [9].

Однак процедури тимчасової адміністрації, реорганізації і ліквідації банків, на наш погляд, потребують удосконалення. У реалізації цих процедур має бути активніше задіяний орган, який щодня здійснює нагляд за банківськими установами, контролює їх звітність, здійснює інспекційні перевірки, точно знає ситуацію в конкретній банківській установі. Саме таким органом для банківської системи України є НБУ. Фонду, який не відстежував зміни у діяльності проблемних банківських установ, і отримав їх на стадії "скрутного становища" уже неплатоспроможними, надзвичайно складно впроваджувати адекватні заходи з порятунку цих банків або для виконання їхніх зобов'язань.

Досвід фінансової кризи свідчить про те, що найбільшою проблемою навіть для дуже потужного Національного банку із великим фінансуванням, високими зарплатами, безумовно, висококваліфікованими фахівцями, була робота тимчасових адміністрацій у проблемних банках та їх ліквідація у випадку неплатоспроможності. В інструментарії НБУ є й такий важіль, як можливість надання кредитів проблемним установам, проведення заходів з їх санації (система заходів, які здійснюються, аби запобігти банкрутству, або щоб фінансово оздоровити банки за допомогою держави). В контексті розширення повноважень Фонду гарантування вкладів важливо, щоб він залишався незалежною структурою, яка б прагнула мінімізувати витрати на ліквідацію банків і повністю виплачувати вкладникам депозити.

Організаційна структура банківського нагляду в Україні, на сучасному етапі, скоординована за вертикаллю [5, с. 12]. Вона представлена підрозділами центрального апарату, територіальних управлінь Національного банку та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (рис. 2).

Сучасна структура банківського нагляду в Україні передбачає вирішення таких завдань, як визначення стратегії і пріоритетних напрямів розвитку нагляду, розроблення методологічної і нормативної бази банківського нагляду, забезпечення безперервного процесу нагляду, починаючи з реєстрації та ліцензування банків, проведення оперативного моніторингу, інспектування, прийняття адекватних заходів щодо стабілізації діяльності банків, робота з проблемними банками і прийняття рішень про їх подальшу діяльність, а також ліквідація банків.

На сучасному етапі розвитку економічних відносин у суспільстві значно зростає питома вага негативних оцінок діяльності як окремих банківських інститутів, так і банківської спільноти загалом, їхньої ролі у протидії кризовим явищам, використання коштів платників податків для порятунку збанкрутілих фінансових установ. Ось чому дедалі частіше лунають заклики як щодо час-

тових, так і глобальних змін у практиці банківського нагляду, націоналізації банківських установ, перегляду систем організації стимулювання топ-менеджерів банків тощо. З початку становлення вітчизняної системи банківського нагляду НБУ була видана значна кількість документів, направлених на підтримку стабільності банківської системи. Найбільш значимі документи були прийняті після 2000 року, коли вітчизняна банківська система вийшла на шлях стабільного розвитку. В останні роки НБУ ввів у дію постанови, які були направлені на підтримку ліквідності банківських установ в умовах нестабільного ринку.

Однак у світлі останніх подій вони не мали достатньо дієвого ефекту.

ВИСНОВКИ

З усього вищезазначеного, слід відмітити, що необхідність реформування наглядових функцій державних і саморегульованих структур у фінансово-кредитній сфері з метою запобігання поширенню кризових явищ у майбутньому є незаперечною. Однак на сьогодні відсутні єдині рецепти такого реформування, а пропозиції, що їх висловлюють міжнародні економічні і фінансові організації, уряди окремих країн, економічні союзи, конкретні фінансові інститути і знані експерти, часом діаметрально протилежні.

На сучасному етапі проблема створення ефективної системи банківського нагляду має для України особливе значення зважаючи на такі фактори: нестабільний характер економіки; незавершеність процесу ринкової трансформації банківського сектору; недостатній досвід діяльності банків в умовах ринкової економіки; ризикована практика банківської діяльності; недостатній рівень банківського капіталу та резервів на покриття ризиків з огляду на потреби економіки та якість активів банків; неадекватність системи внутрішнього контролю та аудиту в банках; стан банківської системи.

Наглядові органи повинні направити зусилля на забезпечення банківської системи дієвим методичним інструментарієм банківського нагляду, а також і надалі удосконалювати вітчизняну систему банківського нагляду з урахуванням міжнародних стандартів та вимог Базельського комітету.

Україні потрібно для України є розбудова системи якісного банківського нагляду. Узагальнення загальносвітових тенденцій розвитку банківського нагляду з функціональної, інституційної та методологічної точок зору дає змогу комплексно розглянути можливості їх розповсюдження та впровадження у національну практику банківського нагляду та регулювання. З позиції функціонального навантаження банківського нагляду у світовій практиці набуває поширення концепція макропруденційного нагляду, ключовою відмінністю якої є зміщення цільової спрямованості нагляду з індивідуальних до системних ризиків фінансового ринку в цілому, що є актуальним в умовах посилення взаємозв'язків між учасниками як внутрішнього, так і зовнішнього фінансового ринку в Україні. Впровадження подібної концепції потребує у свою чергу організаційних змін, перш за все налагодження ефективного комунікаційного та інформаційного зв'язків між існуючими державними органами нагляду за фінансовим ринком в Україні. Національному банку України доцільно створити структурний підрозділ, який здійснюватиме макропруденційне регулювання та нагляд, а також відповідатиме за моніторинг і забезпечення фінансової стабільності. Таким підрозділом повинен бути департамент фінансової стабільності, підпорядкований безпосередньо Голові Національного банку. Це забезпечить операційну незалежність підрозділу, його спроможність ефективно здійснювати моніторинг, підтримку фінансової стабільності та макропруденційний нагляд.

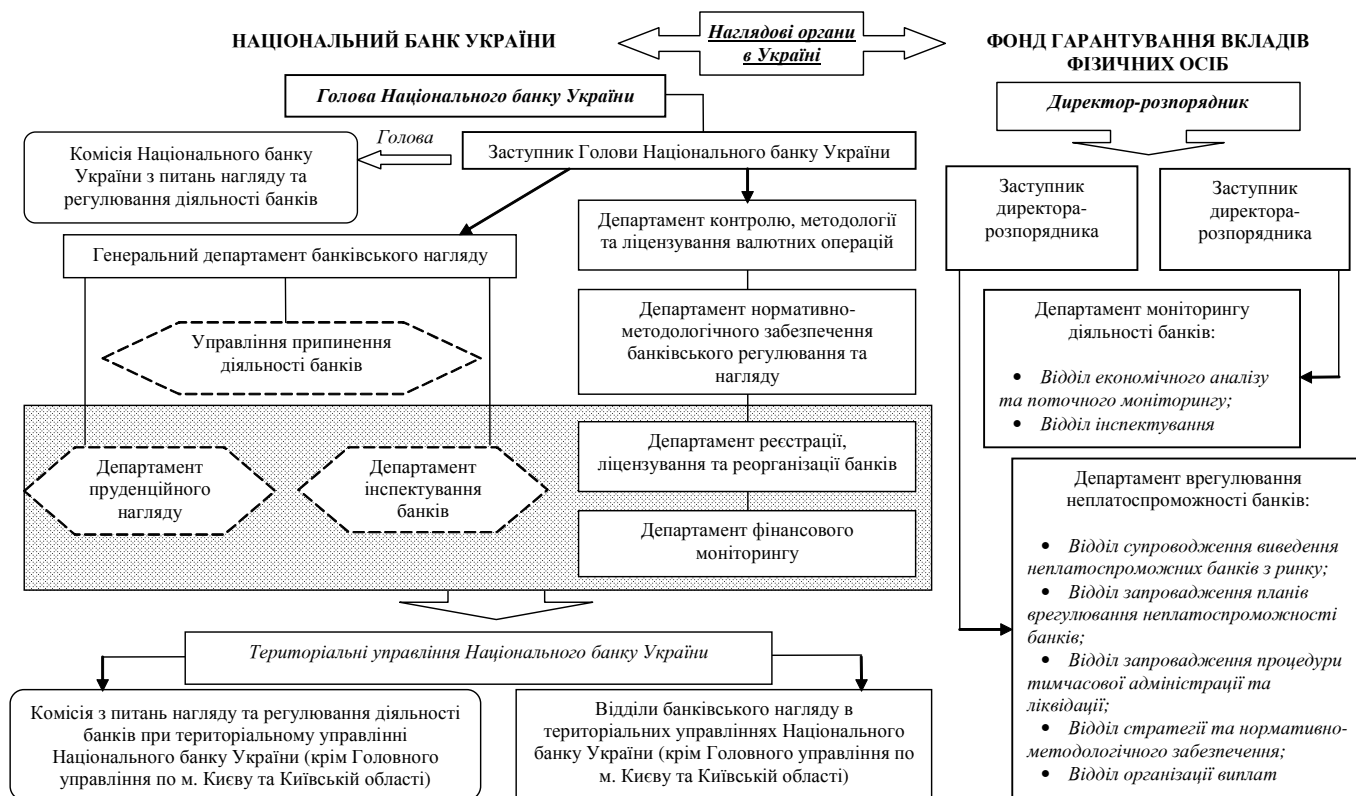

Рис. 2. Організаційна структура банківського нагляду в Україні

Побудовано за даними [6; 7].

Література:

1. Васюренко О.В., Сидоренко О.М. Банківський нагляд: підручник. — К.: Знання, 2011. — 502 с.
2. Д'яконова І.І. Методологічні засади розвитку банківського нагляду на базі системної організації банківської діяльності: Дис. доктора екон. наук. — Суми, 2008, ДВНЗ "Українська академія банківської справи Національного банку України".
3. Заруцька О.П. Банківський нагляд з використанням структурно-функціонального аналізу: теорія, світовий і вітчизняний досвід: монографія. — Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2013. — 379 с.
4. Лепитська І.О. Еволюція банківського регулювання та нагляду в Україні. — 2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
5. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківський нагляд: підручник. — К.: Центр наук. дослідж. НБУ, 2010. — 497 с.
6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
7. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/>
8. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р. № 679-XIV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
9. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лютого 2012 № 4452-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
10. Смовженко Т.С. Банківський нагляд: підруч. для студентів вузів / Заг. ред. Т.С. Смовженко. — К.: УБС НБУ, 2011. — 431 с.
11. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посібник для студентів вузів / [Т.Д. Косова, О.О. Папаїка, С.Г. Арбузов та ін.]; за ред. Т.Д. Косової та О.О. Папаїки; М-во освіти і науки України, Донецький нац. ун-т екон. і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 319 с.

References:

1. Vasiurenko, O.V. and Sydorenko, O.M. (2011), *Bankivs'kyj nahliad [Banking Supervision]* Znannia, Kyiv, Ukraine.
 2. D'iakonova, I.I. (2008), "Methodological principles of banking supervision at the system of banking", Dissertation for the degree of Doctor of Economics, Money, finance and credit, Sumy, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine, Sumy, Ukraine.
 3. Zaruts'ka, O.P. (2013), *Bankivs'kyj nahliad z vykorystanniam strukturno-funktsional'noho analizu: teoriia, svitovij i vitchyzniansyj dosvid [Banking supervision using structural and functional analysis: theory, international and domestic experience]*, DVNZ "Ukrains'ka akademiia bankivs'koi spravy Natsional'noho banku Ukrainy", Sumy, Ukraine.
 4. Lepyts'ka, I.O. (2009), "The evolution of banking regulation and supervision in Ukraine", available at: <http://www.nbu.gov.ua> (Accessed 2009).
 5. Mischenko, V.I. and Naumenkova, S.V. (2010), *Bankivs'kyj nahliad [Banking Supervision]*, Tsentr naukovykh doslidzh NBU, Kyiv, Ukraine.
 6. The official site of the National Bank of Ukraine, available at: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
 7. Official site of the Deposit Guarantee, available at: <http://www.fg.gov.ua/>
 8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), *The Law of Ukraine "On the National Bank of Ukraine"*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (Accessed 20 May 1999).
 9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), *The Law of Ukraine "On the System of Deposit Guarantee"*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> (Accessed 23 Februar 2012).
 10. Smovzhenko, T.S. (2011), *Bankivs'kyj nahliad [Banking Supervision]*, UBS NBU, Kyiv, Ukraine.
 11. Kosova, T.D. Papaika, O. O. Arbutov, S.H. and other (2011), *Tsentr'al'nyj bank i hroshovo-kredytna polityka [The central bank and monetary politics]*, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Donetsk'kyj natsional'nyj universytet ekonomiky i torhivli im. M. Tugan-Baranovs'koho, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
- Стаття надійшла до редакції 16.07.2014 р.